

5. Гумилев Л.Н. Этногенез и биосфера Земли. М., 2010.
6. Кант И. Сочинения в 6 томах. Т. 2. М., 1964.
7. Козырев Н.А. Избранные труды. Л., 1991.
8. Кювье Ж. Рассуждение о переворотах на поверхности земного шара / Перевод с франц. А.Е.Жуковского. М., Л., 1937.
9. Лейбниц Г.В. Избранные философские сочинения. М., 1908.
10. Ньютон И. Математические начала натуральной философии // Крылов А.Н. Собр. трудов. Т. 7. М., Л., 1936.
11. Хайдеггер М. Бытие и время. М., 2011.
12. Хокинг, С., Пенроуз, Р. Природа пространства и времени. СПб., 2009.
13. Яковлев В.П. Социальное время. Ростов-на-Дону, 1980.
14. Ясперс К. Смысл и назначение истории. М., 1994.

УДК 1(091).128.

І. М. Д'яченко

КАТЕГОРІЇ «ЛЮБОВ ДО ЖИТТЯ» ТА «ПЕСТУВАННЯ ЖИТТЯ»
В ТРАКТАТІ ГЕ ХУНА «БАОПУ-ЦЗИ»(320 Р. ДО Н.Е.):
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ОСМИСЛЕННЯ ФЕНОМЕНУ ЖИТТЯ

В процесі формування нової біоцентричної картини світу актуалізується проблема осмислення історіософського досвіду культур Заходу та Сходу у формуванні моделі взаємозв'язку людини та світу, як різних проявів Життя. Осмислюється зміст категорій «життя», «життя людини», «любов до життя», «пестування життя» в історіософському дискурсі на прикладі аналізу одного з видатних, але маловідомих пам'ятників традиційної китайської науки, трактату Ге Хуна «Баопу-цзи»(320 р. до н.е.).

Ключові слова: життя, суще, любов до життя, пестування життя, людина, Дао-шлях.

В процессе формирования новой биоцентричной картины мира актуализируется проблема анализа историософского опыта культур Запада и Востока в формировании модели взаимосвязи человека и мира, как разных проявлений Жизни. Осмысливается содержание категорий «жизнь», «жизнь человека», «любовь к жизни», «пестование жизни» в историософском дискурсе на примере анализа одного из выдающихся, но малоизвестных памятников традиционной китайской науки, трактата Гэ Хуна «Баопу-цзы»(в 320 г. до н.э.).

Ключевые слова: жизнь, сущее, любовь к жизни, пестование жизни, человек, Дао-путь.

In the process of forming a new biocentric worldview actualized problem understanding historiosophical experience cultures in shaping the model of the relationship of human and the world, as different manifestations of Life. A special place in these processes takes classic Chinese philosophy.

The purpose of the article: clarifying the content of categories «life», «love of life», «fondling life» in historiosophical discourse on the example of one of the outstanding but little-known monuments of traditional Chinese science treatise Ge Hong «Baopu-Tzu» (320 bc).

Conclusions: Ge Hong (Baopu-Tzu) does not identify the category of «love of life» and «fondling life». Category «love of life» is mostly hedonistic load refers to those forms of life that bring a person pleasure. Category «fondling life» reflects the universal relationship exists that is constantly changing and transforming. This applies to people because it too with things or it exists. Baopu-Tzu exists the need to consider not only general but also specific (individual). Individual - is transformed Single, because life cannot assign his body, to limit, to make life in the borders of a particular physical form and only. Life pervades the body and soul, and in the process fondling beyond the boundaries of the body, seeking the unity of the physical and metaphysical. The purpose of «fondling life» - is to maintain inviolability of the body, achieving integrity rights of its welcoming potential (naturalness), prolonging of life to immortality. Ge Hong states that the principle of living things limited or enhanced humans. Among the means fondling life is a priority concern for the need to spread all over the world and look at other people like oneself. Category life serves as an integrative framework in the study of different forms of human and natural activities that are treated as a form of life.

Keyconcepts: life, universe, love of life, fondling of life, human, Dao way.

Людство багате досвідом попередніх поколінь, досвідом, який пройшов шлях філософського аналізу. Особливо це необхідно в сучасних глобалізованих реаліях нашого життя, в процесі формування нової біоцентричної картини світу та пошуку методів збереження життя людини. В інтеграційному просторі XXI століття особливо актуалізується проблема осмислення історіософського досвіду культур Заходу та Сходу у формуванні моделі взаємозв'язку людини та світу, як різних проявів Життя.

На сучасному етапі розвитку науки поняття життя набуває характеру багатозначної філософської категорії і принципу розуміння сутності світу, а також діяльності людини в цьому світі. Сьогодні, ідеали гуманізму як основної ціннісної установки сучасного цивілізованого світу поступаються своєю безсумнівністю і авторитетом, а категорія життя зміцнює свої позиції в процесі інтеграції природничо-наукового і гуманітарного знання, бо в її складі відображується не лише природна, але й соціальна реальність.

Зміна аксіологічного відношення до людини зробила обговорення проблеми цінності життя, характеру відношення людини до життя, зокрема «любові до життя» однією з найбільш значимих. Воно виявляється в центрі самих актуальних проблем сучасності. Його мовчазне рішення мається на увазі при розгляді ключових питань світового політичного, соціального і художнього життя.

Ця не досліджена ще ціннісна компонента, що стоїть за нашими теоріями і справами, вимагає спеціального аналізу, з урахуванням історіософського дискурсу. Особливе місце в аксіологічному осмисленні життя та формуванні світоглядних моделей, які відображають всезагальний зв'язок різних форм життя, займає китайська класична філософія.

Мета статті: провести аксіологічний аналіз змісту категорій «життя», «життя людини», «любов до життя», «пестування життя» в історіософському дискурсі на прикладі аналізу одного з видатних, але маловідомих пам'ятників традиційної китайської науки, трактату Ге Хуна «Баопу-цзи» (320 р. до н.е.).

Завдання статті: осмислити теоретико-методологічні розробки вчення про пестування життя класичної китайської науки та філософії щодо формування та функціонування умов, необхідних для збереження та реалізації життєзабезпечуваного потенціалу людини, продовження її життя; акцентувати увагу на життєзберігаючих методах, які були запропоновані Ге Хуном (Баопу-цзи) та пройшли апробацію віками.

Аксіологічний аналіз такого об'єкту як життя пов'язаний з певними труднощами унаслідок того, що в уявленнях сучасної людини «цінність» вже включена в поняття «життя». Цінність життя (особливо людською), «любов до життя» в системі наших цивілізованих установок вважається як щось само собою зрозуміле, що не підлягає ні сумніву, ні обговоренню і, тим більше, що не вимагає теоретичного дослідження. Проте відносний характер цінності життя виступає у всій своїй очевидності при розгляді універсального процесу переоцінки цінностей, що протікає впродовж всієї історії людства, зокрема в XX-XXI ст. Це пов'язано з тим, що, приймаючи речі, як щось само собою зрозуміле, людина розучилась любити життя по справжньому, без шкоди для себе і для життя у всій його різноманітності. Людині сьогодні треба знову вчитися любити життя, цінувати вітальний потенціал, турбуватися про продовження свого життя, попередньо переосмисливши сутність ключових категорій: «життя», «людина», «любов до життя».

Історія філософії неодноразово демонструє періодичне звернення філософської та наукової думки до проблеми осмислення сутності життя. Це відбувається то в ірраціоналістичній, то науково-раціональній трактовці (Ф. Шеллінг, А. Шопенгауер, О. Шпенглера, Ф. Ніцше, А. Бергсон, В. Дільтей, Х:Г. Гадамер, Е. Гуссерль, М. Хайдеггер, Х. Ортега-і-Гассет, В.С. Солов'єв, М.О. Лоський, Т.М. Дрідзе, С.І. Григор'єв, Г. Бландино, Й.Г. Вуджер, К. Хемпел, Д. Халл, Х. Дріш, Р. Сатлер, Л.Ф. Бергаланфі).

Не дивлячись на постійні зусилля наукового і філософського товариства розв'язати проблеми сутності життя і пояснити життєві процеси, дотик живого з живим не тільки не налагоджений, але й не усвідомлений в повній мірі по своєму практичному, науковому й етичному змісту.

При тому, що аналіз останніх наукових досліджень свідчить про розуміння життя, природи і людини, суб'єкта і об'єкта, самого процесу пізнання, як співчасників єдиного життя, доля природознавства у дослідженнях життя, життєвої сили та форм їх прояву, суттєво превалює. Це зумовлено визнанням причетності людини до природи, яка базується на генетичній єдності всього живого планети, структурній загальності космічної, біологічної і соціальної еволюції [1; 2], природно-генетичних джерел соціальної поведінки людини [3] і її пізнавальної діяльності [4].

На сьогодні всі наукові дослідження феномену життя відповідають віталістичному, механістичному, редукаціоністичному, машинному, організмичному та психофізичному напрямкам [5].

Аналізуючи процес наукового пізнання феномену життя очевидно, що даний процес - взаємодія двох сторін: суб'єкту, що пізнає, і об'єкту, що пізнається. Отже, зміст отриманого в результаті знання залежить в рівній мірі від властивостей як об'єкту, так і суб'єкту пізнання. Розділяючи погляди багатьох відомих учених і філософів з часів Древньої Греції, ми підкреслюємо, що визначає результати пізнання універсальна для всіх явищ всесвіту властивість - їх якісно-кількісна нескінченність і нескінченність складових їх аспектів.

Тому неможливе досягнення деякого повністю завершеного знання про що-небудь, тобто однозначного доказу або спростування якої-небудь гіпотези або теорії. В контексті пошуку методів збереження життя людини, викристалізовується по суті одне вічне питання пізнання: що ми можемо знати про життя? Наскільки наше знання про реальність Життя відповідає їй самій? Зрозуміло, що повна відповідність може бути лише в тому випадку, якщо вдасться обійняти всю нескінченність проявів Життя, весь його зміст, і, при цьому, структура отриманого знання буде гомоморфна структурі живого Всесвіту. Але, очевидно, що неможливо обійняти неосяжне, слідує класичній методології наукового пізнання, оскільки суть даного способу - фрагментарність!

Будь-яка з наукових або філософських концепцій життя виділяє лише якийсь один аспект всесвітнього життя властивим нею способом, залишаючи непоміченою всю безконечну безліч інших. Тому не можна навіть говорити про більшу адекватність (істинності) однієї концепції по відношенню до іншої, оскільки вони відтворюють різні аспекти реальності Життя і є різними способами її бачення.

У даному контексті актуалізується питання про те, наскільки подібне уявлення про безконечну багатоаспектність Життя відповідає дійсності? Тобто чи дійсно структура живого Всесвіту неоднорідна, але при цьому цілісна, і, тоді, вихвачуючи то одну, то іншу ланку, ми все-таки маємо певну подібність між структурою живого Всесвіту і структурою отриманого знання.

Можна передбачити, що живий Всесвіт абсолютно однорідний по своїй структурі, тоді, всі створені нами концепції - всього лише різні способи вираження (сприйняття) одного і того ж. Інакше кажучи, відмінності між ними виявляються обумовленими неоднорідністю структури нашого мислення, яка, як виявляється, абсолютно відмінна від структури реальності.

Звідси наше уявлення про Життя у всій його різноманітності не має анінайменшої подібності з дійсністю.

Проте, якщо передбачити, що ми, як частина живого Універсуму, одне з його явищ, всі властивості якого, згідно сучасної концепції причинної мережі, обумовлені всією цілісністю всесвіту, то певна відповідність між структурами суб'єкта пізнання (людини) і об'єкту пізнання має бути.

Розвитку цих ідей сприяє ствердження в сучасній філософії ідеї фундаментальної онтологічної зв'язаності і зв'язності суб'єкту та об'єкту пізнання [6; 7; 8; 9]. Цьому ствердженню сприяли дослідження синергетики [10], еволюційної і генетичної епістемології [11; 12], біофілософії [13] та ін.

В зв'язку з цим, рівень теоретико-методологічної розробленості проблеми феномену життя та «любви людини до життя» залежить від міри інтегрованості з ним суміжних рівнів: рівня розробки проблеми сутності життя та пояснення життєвих процесів, рівня розробки проблеми механізмів зв'язку живого з живим, людини з її оточенням, рівня осмисленості проблеми адаптаційного та особистісного потенціалу, т.т. життєстійкості людини, рівня розробки проблеми суб'єктивної вітальності.

На сьогодні в результаті наукового доробку Вернадського В.І., представників космізму (М.А. Наумова, М.Г. Холодного, В.М. Муравйова, М.О. Сетницького, О.Л. Чижевського, В.Ф. Купревича, В.Г. Фесенкова, А.К. Манєєва), П. Тейяра де Шардена, А. Швейцера, Г. Зімеля, та інших складається нова неklasична наукова картина світу, науковий світогляд, в якому життя вже не протистоїть звичайним законам фізики, воно вже не бореться проти них, щоб запобігти загибелі. Навпаки, життя предстає перед нами як своєрідний прояв тих самих умов, в яких знаходиться наша біосфера,

І все ж таки, гострою залишається проблема неопрацьованості категорій «життя» і «людина» у вітчизняній соціально-філософській традиції, а проблема суб'єктивної вітальності, життєстійкості, «любви людини до життя» взагалі не піднімалася.

В контексті розробки та осмисленості категорії «любви до життя» звернемося до класичної китайської філософії, тому що зацікавленість життям, людиною, активність в розробці методик збереження, зрощування (пестування) життя в людині, що в свою чергу сприяє продовженню людського життя, не виключає можливості досягнення нею безсмертя характерне, насамперед, для китайської філософської культури.

У філософських ученнях Китаю ідея фізичного і психічного благополуччя (проявами яких

є довголіття, життєстійкості людини) займає центральне місце. Для китайського світоглядного паттерну характерне розуміння світу (космосу) як єдиного і цілісного, пронизаного потоками життєвої сили. Всі елементи космосу знаходяться у взаємозв'язку і гармонійній єдності, одночасно невпинно трансформуючись і змінюючись в своїй початковій життєвій енергійній пластичності.

Традиційній китайській парадигмі властиві певні типи відношення до проблеми «життя-смерть», а саме: а) життя і смерть – дві неодмінні фази єдиного процесу трансформацій-змін; б) смерті як такої взагалі немає – це лише одна з безлічі метаморфоз, які, власне, і складають суть життя; в) життя є безумовне благо, найбільше серед всіх благ. Смерть є зло, і її треба здолати; г) смерть – подія, визначена кармою людини, услід за смертю слідує нове народження. Перерахованими типами в основному і вичерпується різноманіття відношення традиційного китайця до життя і смерті, єдиним виключенням тут може вважатися філософія Мо-цзи, що допускала особливу форму духовного безсмертя.

Класична китайська філософія була натуралістичною по своєму характеру, тобто вона не знала дуалізму або інакоприродності духу і матерії і розглядала їх як взаємозведені сутності. Натуралістична модель зовсім не передбачала можливість існування духу як особливої безсмертної суті і могла допустити безсмертя як не лише духовне, але і фізичне (що мало місце в даоській релігії з її ідеалом «сяня» – безсмертного святого чудотворця)[16].

Іншим виключно важливим аспектом китайського уявлення про життя і смерть стала відсутність в цій культурі концепції буття як вічного і незмінного. Китайська культура схильна була ототожнювати буття, наявне буття і становлення. При цьому останнє роздивлялося як потік безперестанних змін і трансформацій змін. При цьому саме зміни виступали як первинна суть, тоді як суще могло розглядатися як свого роду маніфестація цього процесу змін. Навіть саме Дао (китайське позначення вищої істини) розглядалося не субстанційно, а функціонально, як якась міра або норма цього процесу безупинних трансформацій. Після ж того, як в епоху Поздньої Хань (25-220 н.е.) остаточно затвердилася як загальноприйнята концепція «ці» як єдиного субстрата процесу змін, що постійно змінює свої форми («сін»), але залишається субстанційно самототожним, картина знайшла цілісність і завершеність[17]. Тепер уже життя і смерть сповна могли розглядатися лише як поняття, штучно абстраговані, що позначають лише початок і кінець нестійкого існування тих або інших модальностей, або станів, що не знають ні виникнення, ні руйнування пневми.

Проблема «взрощування (пестування) життя», «любові до життя», суб'єктивної вітальності була в центрі уваги представників даосизму (Гэ Хуна, Чжуан-Цзи, І Цзя, Тао Цяня) [14; 15].

В контексті досліджуємої нами теми, зазначимо, що у Китаї існували оригінальні концепції співвідношення духу і тіла, відношення людини до життя. У якості прикладу приведемо концепцію «пестування (взрощування) життя», «любові до життя» відомого даоського мислителя і алхіміка Ге Хуна (284-363), висловлену їм в його трактаті «Баопу-цзи»[18]:

Ге Хун(Баопу-цзи) один з перших мислителів, який акцентує увагу не тільки на «любові до життя», але й на «пестуванні життя». Він зазначає, що «Багато людей знають, як любити життя, але не знають, що існує дорога пестування життя [18, с.99].

Вислів «Шен шен», що означає «збереження і пестування життя», сходить до «Дао-де цзіну» і мало негативний сенс «жадібного хапання за життя» («шен шен чжі хоу»), що протиставляється істинно даоському «охопленню життя» або «триманню за життя» («шен шен»). Пізніше вислів «Шен шен» придбало значення життєлюбності і життєпородження в найширшому сенсі, аж до позначення сексуального лібералізму.

Баопу-цзи стверджує, що люди, які пестують життя, мають на меті – продовження життя та досягнення безсмертя.

Ге Хун стверджує, що все суще безупинно змінюється і трансформується. Все є одне, раз суще постійно змінюється і трансформується, то це стосується і людини, оскільки вона теж з сущого або в ній суще. «Адже наявність (ю) народжується з відсутності (у), а тілесна форма (сін) встановлюється, слідує за духом (шень). Наявність – палац відсутності. Тіло - житло духу. Тому їх зв'язок можна з'ясувати собі за допомогою образу греблі: коли гребля руйнується, то і води в запруді не залишається [18, с. 31].

Ге Хун тут проводить аналогію між духом і відсутністю-наявністю (у), підкреслюючи те, що дух деяким чином передує тілесності і субстанційніше неї, тоді як тілесність виявляється обумовлено духом. При цьому, правда, не забуває, що і те і інше – модуси пневми-ці.

Баопу-цзи наполягає на необхідності розглядати не лише загальне, але і особливе, розуміти, що тотожне, а що і відмінне, бо в світі відбуваються міради трансформацій і світ без міри повний дивного [18, с. 33]. Крім того слід пам'ятати, що в просторі між Піднебінням і Землею, в безмірності світу, для якого немає нічого зовнішнього, таке велике різноманіття дивного, що

не можна встановлювати в ньому і для нього якісь межі. Всі люди не однакові, точно так, як і не однакові Піднебіння і Земля, як відрізняються один від одного лід і вугілля [18, с. 34]. «Все суще багатобразно, і його не можна описати, спираючись лише на один принцип. І це так з початкових часів», - стверджує Ге Хун [18, с. 31].

В зв'язку з цим важливо розвивати індивідуальний потенціал з урахуванням того, що індивідуальне - це трансформоване Єдине, тому не можна життя привласнити своєму тілу, обмежити, укласти життя в кордони певної фізичної форми і лише. Життя пронизує і тіло і душу, підноситься в дусі, а в процесі пестування виходить за кордони тіла, прагнучи до гармонії, єдності тіла і душі, до цілісності і неушкодженості, тобто до безсмертя.

Ге Хун (Баопу-цзи) вважає, що коли життя приносить задоволення, тоді його люблять, тобто тоді ведуть мову про «любов до життя».

Пестити життя означає встановлювати зв'язності самих шуканих центрів упорядкованої цілісності людини, культури, що виводить пестовника життя до позачуттєвих світів метафізичного. При цьому людина цінує і потенційне і наявне, бо те і інше – необхідні умови для збереження та розвитку життя, вона цінує і Духовне і людське.

Особлива роль в пестуванні життя належить людині. Ге Хун стверджує, що є принцип життя, але він вичерпується або зміцнюється людьми. Піднебіння не може змусити людину жити! Розвиток і вдосконалення життя і людини взаємообумовлені, тому що «серед істот створених за допомогою трансформацій Великим Гончарем, немає жодної настільки натхненної, як людина. Саме менше, що вона може зробити, це змусити служити собі все суще; найбільше, що вона може зробити, це продовжити своє життя і знайти вічне бачення...» [18, с. 48].

Пестування життя і вічне бачення передбачає стан, при якому людина виявляється в змозі порівнятися в своєму довголітті з Піднебінням і Землею, що у багато разів перевершує просте збереження тіла і його повернення в неушкоджену стані покійним предкам. «Це і є межа синові шанобливості» [18, с. 56-57].

Пошуки продовження (пестування) життя, вдосконалення і прагнення до Вищої Дао-дороги, за Баопу-цзином, передбачають наявність сили волі, а не багатства і знатності. Пестування життя передбачає самостійний пошук істини, виконання безлічі розпоряджень, а також запозичення сили зовнішніх речей для зміцнення самого себе. Йдеться не лише про вдосконалення психічного світу, але і про зміцнення фізичного через прийом зілля, елексирів, необхідних для підтримки життя, про прагнення до заспокоєння, чистого і прісного, до очищення, і позбавлення від пристрастей, до внутрішнього бачення і зворотного слухання.

«Ті, хто пестує життя, прагнучи до безсмертя, повинні вважати коренем відданість, синову шанобливість і поведінку, яка відповідає нормам гуманності і вірності. Якщо зовсім не удосконалюватися в добродійній поведінці, то продовження життя знайти неможливо» [18, с. 59].

Збереження та продовження життя в людині та людиною, передбачає необхідність реалізації себе як людини. Сутність людського виявляється, за Ге Хуном (Баопу-цзи) в тому, що «для тих, хто прагне до отримання Дао-шляху, рятувати людей від небезпеки, допомагати їм уникнути жалю, охороняти їх здоров'я від недуг, щоб вони не померли раніше терміну, - їх найвища заслуга» [18, с. 59].

Таким чином, серед засобів пестування життя та досягнення безсмертя Баопу-цзи, пріоритетним вважає необхідність «поширювати турботу на всю широчінь восьми сторін світу і дивитися на інших людей, як на самого себе» [18, с. 38]. І це закономірно, тому що все, Піднебіння і Земля, міриади істот є породженням пневми (животворящої субстанції). Людина знаходиться в пневмі точно так, як і пневма знаходиться в людині.

Отже, Баопу-цзи впритул підходить до проблеми осмислення суб'єктивної вітальності і необхідності її збереження і розвитку для продовження життя людини. «Хто добре вміє регулювати пневму усередині може пестувати своє тіло, а зовні - знищувати всяке зло, що загрожує йому. Ось що всі люди хоча і використовують щодня, але по суті вони зовсім не знають. Пневма, що виходить з тіла людини є суб'єктивною вітальністю, правильно використовуючи її, завдяки пневмі (животворящій і життєзберігаючій субстанції) можна продовжити роки життя і випестувати природну суть» [18, с. 96].

Суб'єктивна вітальність - це та життєва сила, що людина отримала під час зачаття, і Піднебіння жодним чином не здатне чого-небудь позбавити її, щось змінити в ній, чимось наділити її або щось відняти у неї.

Пестування та продовження життя – це наслідок пошуку людиною Дао-Шляху, який породжує та формує начало сущого, є найважче мистецтво серед всіх справ, які існують в Піднебесній, та наслідок опанування мистецтвом турботи та регулювання своєю пневмою (суб'єктивною вітальністю).

Слід зазначити, що Ге Хун (Баопу-цзи) був переконаний в тому, що для пестування, продовження життя недостатньо займатися мистецтвом «внутрішніх покоїв» і лише. Мистецтво Ін-Ян досить високе, щоб з його допомогою лікувати незначні нездужання, а також уникати марної трати енергії. Принцип цього мистецтва має свою межу, тому лише з його допомогою не можна стати безсмертним, або, подолавши лихо, знайти своє щастя. Якщо бажання стають нестримними, а відчуття розбещуються і нічим не врівноважуються, то це приводить до скорочення терміну життя. Згідно Ге Хуну, сексуальна практика при правильному відношенні до неї - як до допоміжного засобу продовження життя, - правильному її виконанні виявляється вельми плідною для людини. Тоді як інакше її дія згубна!

Підсумки. Китайський філософський патерн характеризується холізмом, натуралізмом та віталізмом.

Згідно з філософією Ге Хуна (Баопу-цзи), усі істоти утворюють один рід, але причини їх розквіту і загибелі абсолютно різні.

Баопу-цзи виділяє в своєму вченні аспекти: зміцнення життєвості людини; терміни його життя і смерті; принципи продовження життя і її пестування.

Ставить під сумнів те, що терміни життя визначаються виключно природою. Вважає, що смерть людини настає від якогось недоліку: або від старості, або від шкоди, яку заподіюють безліч хвороб, або від внутрішніх отрут, або від дії поганої пневми (пневма – енергетична субстанція), або від вітру і холоду.

Баопу-цзи переконаний в існуванні прийомів і методів пестування (продовження) життя, до яких відносить методи гімнастики «зародкового дихання», регуляцію пневми, повернення semenі для живлення мозку і дієтичні розпорядження, норми чергування спокою і тривалості прийому зілля, духовного думання і виконання обітниць і дотримання заборонам Піднебіння, використання амулетів, а також віддалення від всього, що може завдати шкоди життю.

Застерігає від небезпеки, яка пов'язана з використанням лише одного з методів. «Граючи на одній струні, не можна отримати всі звуки. Використовуючи п'ять звуків, не можна допустити пропуску навіть одного з них, а коли зібрані списи і кинджали, не можна допустити, щоб їх було менше, ніж треба» [18, с. 101]. Якщо займатися пестуванням життя, то треба почути і втілити найважливіше з цього в життя, багато що побачити і вибрати найкраще з побаченого, то заняття лише одним якимось методом недостатньо для того, щоб покластися на нього.

Дійсний Дао-шлях полягає в різноманітності, тому для продовження життя необхідно безперервно шукати методи збереження і розвитку життєвого потенціалу під керівництвом справжнього вчителя.

Найважливіший зі всіх заборон для тих, хто хоче йти шляхом продовження (пестування) життя, як вважає Ге Хун, - це заборона на спричинення шкоди і несприяття втратам.

В умовах сучасного цінісного релятивізму критичне осмислення та використання методів збереження та реалізації життєвого потенціалу нам бачиться корисним.

Бібліографічні посилання:

1. Янч Э. Самоорганизующаяся Вселенная / Э. Янч // Общественные науки и современность. - 1999. - № 1. - С. 143-158.
2. Лима-де-Фариа А. Эволюция без отбора. Автоэволюция: формы и функции / А. Лима-де-Фариа. - М.: Мир, 1991. - 455 с.
3. Рьюз М. Дарвинизм и этика / М. Рьюз, Э. Уилсон // Вопросы философии. - 1987. - № 1. - С. 94-108.
4. Лоренц К. Кантовская доктрина априори в свете современной биологии / К. Лоренц // Человек. 1997. - № 5. - С. 19-37.
5. Sattler R. Biophilosophy. Analytic and Holistic Perspectives. Springer-Verlag. Heidelberg, / R. Sattler. - New York, Tokyo, 1986. –PP. 212 – 236.
6. Гардашук Т.В. Співвідношення локального та глобального в сучасному екологізмі / Т. Гардашук // Практична філософія. - 2004. - №1. - С.55-61.
7. Коршунов А.М. Онтологія устойчивого развития: диалектика и синергетика / Коршунов А.М., Мантатов В.В. // Вестник Моск. ун-та. Сер. 7. Философия. - 2010. - № 6. - С. 54 - 65.
8. Мантатов В.В. Революция в ценностях: Философские перспективы цивилизационного развития / Мантатов В.В., Мантатова Л.В. – Улад-Удэ: Изд-во ВСГТУ, 2007. - 141 с
9. Перова О.Є. Проблеми біофілософії в сучасній філософії науки / О. Є. Перова // Вісник КНУ Шевченка: Сер. Філософія. Політологія. - 2002. - № 38-41. - С.192-198. Режим доступу до журналу: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Perova-vis-40.html>
10. Пригожин И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс; [пер. с англ. общ. ред. В. И. Аршинова]. - М.: Прогресс, 1986. - 432 с.

- П. Лоренц К. Кантовская доктрина априори в свете современной биологии / К. Лоренц // Человек. - 1997. - № 5. - С. 19-37.
12. Меркулов И. П. Биологическая эволюция и рост научного знания: аналогия или метафора? / И. П. Меркулов // Эволюционная эпистемология: проблемы, перспективы. - М.: РОССПЭН, 1996. - С. 173-194.
13. Карпинская Р. С. Философия природы: коэволюционная стратегия / Р. С. Карпинская, И. К. Лисеев, А. П. Огурцов. - М.: Интерпракс, 1995. - 352 с.
14. Цзя И. Птица смерти / И. Цзя; [пер. с древнекит., сост., ст. И. С. Лисевича] // Бамбуковые страницы: Антология древнекитайской литературы. - М.: Наука: АО Астра семь, 1994. - С. 227-229.
15. Малявин В.В. Чжуан-Цзи / В.В. Малявин. - М.: Наука, 1985. - 312 с. Режим доступа: <http://psylib.org.ua/books/chuan01/txt06.htm>
16. Торчинов Е.А. Понятие «бессмертный» в даосской традиции / Е. Торчинов // Проблемы Дальнего Востока. - 1993. - № 5. - С. 160 – 170.
17. Торчинов Е. А. Пути философии Востока и Запада: познание запредельного / Е. Торчинов — СПб.: «Азбука-классика», «Петербургское Востоковедение», 2005. — - 480 с.
18. Гэ Хун. Баопу-цзы / Гэ Хун; [пер. с китайского Е. Торчинов]. — СПб.: Центр «Петербургское востоковедение», 1999. — 384 с.

УДК 162.6:808.5 Л.Валла

В. Ю. Крикун

РИТОРИЧНА ЛОГІКА Л.ВАЛЛИ

Предметом аналізу виступає проект риторичної логіки Л. Валли, сутність якого розкривається на фоні аналізу його гуманістичного світогляду, розроблених ним методів історичної та філологічної критик, а також критики існуючих, і, як наслідок, розробка оновлених концепції діалектики, риторики та логіки.

Ключові слова: гуманізм, схоластика, історія, риторика, діалектика, логіка.

Предметом анализа выступает проект риторической логики Л. Валли, сущность которого раскрывается на фоне анализа его гуманистического мировоззрения, разработанных им методов исторической и филологической критики, а также критики существующих, и, как следствие, разработка обновленных концепции диалектики, риторики и логики.

Ключевые слова: гуманизм, схоластика, история, риторика, диалектика, логика.

As the article of analysis the project of rhetorical logic by L. Valla comes forward essence of that opens up on a background the analysis of him humanistic world view, methods of historical and philological criticisms worked out by him, and also criticisms of existing, and, as a result, development of renewed to conception of dialectics, rhetoric and logic.

Keywords: humanism, scholasticism, history, rhetoric, dialectics, logic.

1. Філософська концепція Л.Валли є яскравим прикладом формування і розвитку гуманістичної філософії в XV ст. Заслугує на увагу широкий спектр філософських інтересів Валли. Так, аналізуючи його погляди в галузі історії, дослідники визнають його засновником методу історичного критицизму. В царині філософії Валла відзначився роботами передусім гуманістичного спрямування («Про істинне і хибне благо»), також ним підтримуються ідеї епікурейської філософії («Про насолоду»). Надважливою для Валли була релігійна проблематика, а саме інтелектуальна боротьба зі схоластикою, ідеї якої були викладені в декількох роботах, серед яких однією з найважливіших виступає «Розмірковування про недостовірність Костянтинового дару», в якому нівелюється одне з фундаментальних прав для римської курії, а саме право на світську владу в Італії і всій Західній Європі.

Поряд з цим роботи Валли викликають зацікавлення з боку філологів, теоретиків і практиків риторики, дослідників етично/естетичної проблематики. Основна увага в даному дослідженні буде сконцентрована на аналізи логічної концепції Л. Валли, в межах якої він полемізує не лише з представниками схоластичної логіки, але й з самим Аристотелем. Дослідження логічної концепції Л. Валли не привертало особливої уваги науковців, тому ми спробуємо в межах даного